

INTERNASJONAL STRATEGI 2014-2017

1. Innledning

Lillehammer har en lang historie som internasjonal by. Både som turistdestinasjon og vertskap for store internasjonale arrangement innen idrett og kultur er Lillehammer et kjent navn i mange land og på flere kontinenter. Lillehammer er også hjem for folk fra mer enn 50 land og på byens skoler er 34 forskjellige språk representert.

Målet med å utarbeide en internasjonal strategi for Lillehammer kommune er å sette fokus på de gevinstene kommunen kan få ved å delta mer aktivt på ulike internasjonale arenaer og å målrette innsatsen på området. Den internasjonale strategien er forankret i kommuneplanen og utdyper denne når det gjelder internasjonalt samarbeid.

2. Mål og strategier for det internasjonale arbeidet

Hovedmål: Lillehammer kommune skal aktivt søke kunnskap hos og inngå forpliktende samarbeid med nasjonal og internasjonale forsknings- og kompetansemiljøer, næringsliv, frivillige aktører og andre offentlige instanser for å videreutvikle kommunale tjenester og Lillehammer som lokalsamfunn (Kommuneplanens samfunnsdel, side 9)

En kommunes viktigste oppgave er å legge til rette for at lokalsamfunnet kan utvikle seg til beste for innbyggerne. Dette handler om å videreutvikle og forbedre de tjenestene som kommunen tilbyr ulike brukergrupper, men også om sentrale samfunnsoppgaver knyttet til blant annet samferdsel, næringsliv, miljø og samfunnssikkerhet.

Mange av de største utfordringene som Lillehammer står overfor i årene framover deler vi med kommuner og lokale forvaltningsmyndigheter mange steder, både i Norge, i de andre nordiske landene og resten av Europa. Dette gjelder blant annet utfordringene knyttet til at befolkningen blir eldre, behovet for klimatilpasninger, bekymringer for økte sosiale forskjeller og hvordan vi skal møte framtidens krav om kompetanse og kunnskap. Det er naivt å tro Lillehammer på egenhånd vil kunne finne fram til de beste løsningene på disse utfordringene. Derfor er det viktig å være aktive på nasjonale og internasjonale arenaer der disse utfordringene diskuteres og løsninger utvikles, og der vi kan hente inspirasjon og bli utfordret på egne ideer og innspill.

Som hovedregel skal det være en forutsetning for at Lillehammer kommune deltar i et internasjonalt samarbeidsprosjekt at kommunen har noe igjen for å delta, i form av opplevd nytte for en eller flere av de målgruppene som er definert nedenfor. Unntaket er prosjekt som har som mål å utvikle lokaldemokrati og god lokalforvaltning i land som ikke har tradisjon for dette, og der deltakelse anses om en del av kommunens internasjonale samfunnsansvar.

Strategier:

- **Lillehammer kommune skal nyttiggjøre seg mulighetene som EU-program og –prosjekt gir, og øke kunnskapen om rammebetingelsene i EØS-samarbeidet.**
- **Lillehammer kommune skal aktivt legge til rette for og være døråpner for bedrifter og institusjoner i Lillehammer som ønsker et internasjonalt samarbeid.**

- **Lillehammer kommune skal aktivt arbeide for å få utenlandske bedrifter til å etablere virksomhet i Lillehammer.**
- **Lillehammer kommune skal aktivt arbeide for å få internasjonale kultur- og idrettsarrangement til Lillehammer og fortsatt være kjent som kultur- og idrettsby.**
- **Lillehammer kommune skal vise internasjonal solidaritet og bidra til utvikling av lokaldemokrati og god lokalforvaltning i utvalgte prosjekt.**
- **Lillehammer kommune skal tilstrebe å være et åpent og inkluderende lokalsamfunn for innbyggere, tilflyttere og besøkende.**

3. Målgrupper

Barn og unge: Barn og unge er nøkkelen til Lillehammers framtid. At innbyggerne i Lillehammer evner å arbeide på internasjonale arenaer er en forutsetning for å lykkes i en globalisert verden. Å gi barn og unge kompetanse innen språk, kulturforståelse, internasjonal politikk og kommunikasjon er viktig for at Lillehammer skal lykkes i framtiden. Flere skoler i Lillehammer er flinke til å nyttiggjøre seg av ulike internasjonale samarbeidsordninger, blant annet EU-programmet for læring og skolesamarbeid (Erasmus+). Det er viktig at alle skolene settes i stand til å delta i slike prosjekt.

Folkevalgte og ansatte i kommunen: Lillehammer kommunes internasjonale strategi skal bygge opp under og bidra til at man når kommunens overordnede mål, slik de blant annet er definert i kommuneplanens samfunnsdel. Kommunens folkevalgte og ansatte er derfor en viktig målgruppe for mål og strategier i det foreliggende dokumentet.

Lillehammer kommune har en viktig rolle som produsent av sentrale velferdstjenester og utvikler av lokalsamfunnet. De utfordringene vi står overfor i framtiden er i stor grad de samme som for kommuner og tilsvarende forvaltningsnivå i andre land. Måten vi løser oppgavene på i dag og planlegger å løse dem på i framtiden kan og vil variere fra land til land. I dette ligger muligheter for læring og inspirasjon for ansatte og folkevalgte. En kan heller ikke se bort fra at et aktivt internasjonalt engasjement også kan bli et konkurransefortrinn for kommunen når det gjelder å tiltrekke seg attraktive arbeidstakere og rekruttere nye lokalpolitikere.

Frivillige lag og foreninger: Mange frivillige lag og foreninger har god kunnskap om sine muligheter for internasjonalt samarbeid og engasjement, blant annet gjennom sine mor-organisasjoner eller medlemskap i ulike paraplyorganisasjoner. Enkelte lokale lag og foreninger mangler imidlertid slik forankring og kan ha nytte av et internasjonalt forum der lag og foreninger hjelper hverandre. Det er mulig at dette kan innarbeides i de samlingene Lillehammer kommune allerede har med lag og foreninger. Det bør også vurderes å opprette en støtteordning der lag og foreninger kan søke om midler til å planlegge internasjonale samarbeidsprosjekt .

Næringsliv og institusjoner: Økende konkurranse og globalisering gjør at Lillehammers næringsliv i større grad må tilpasse seg et internasjonalt marked. Konkurransen blir stadig skjerpet og det er viktig å sikre at arbeidsplasser forblir på Lillehammer. Dagens samfunn krever at næringslivet er internasjonalt orientert, uavhengig om bedriften produserer for eksportmarkedet eller ikke. Mange av Lillehammers bedrifter er svært bevisste i sin internasjonale orientering og har stor kunnskap om de utfordringer man møter i det internasjonale markedet og de strategier som trengs for å møte disse. Men det finnes også bedrifter som mangler ressurser og/eller kompetanse til å se og/eller

utnytte de mulighetene som ligger i økt internasjonalisering, og som trenger et forum eller nettverkssamarbeid der terskelen for å hente nødvendig informasjon er lav.

Lillehammer er også vertskommune for flere store institusjoner med betydelige internasjonale engasjement, som Høgskolen, Oppland Fylkeskommune, Maihaugen og Nansen-skolen. Disse institusjonene har høy kompetanse innenfor sine egne felt, og kan bidra inn i et lokalt nettverk om internasjonalt samarbeid. Samtidig er institusjonene små i internasjonal sammenheng og kan ha nytte av et samarbeid på tvers og “noen å rådføre seg med” lokalt.

Lillehammer kommune har ikke ressurser eller kompetanse til alene å stå ansvarlig for et slikt nettverk, men bør ha som mål og få med seg et tilstrekkelig antall ressursmiljøer til at et lokalt internasjonalt forum kan prøves ut. Lillehammer kommune skal også bli mer bevisst på den rollen kommunen kan spille som “døråpner” for internasjonale engasjement hos lokalt næringsliv og institusjoner, blant annet ved å stille med de “riktige personene” når dette er påkrevet.

4. Strategiske samarbeidspartnere

EU/EØS: Gjennom EØS-kontingenten bidrar Norge med mer enn 1 milliard kroner pr. år til ulike prosjekt i de 13 nyeste medlemslandene i EU. Det er mange prosjektkategorier, blant annet grønn teknologi, klimatilpassing, folkehelse, utdanning og demokratiutvikling. Disse prosjektene er bilaterale og som hovedregel kreves det minst en norsk deltaker pr. prosjekt. Avhengig av prosjektet kan dette være en privat bedrift, en kulturinstitusjon, en frivillig organisasjon eller en kommune.

Gjennom EØS-avtalen har norske kommuner tilgang til en lang rekke av EUs sektorprogram og finansieringsordningene som følger med disse. Noen programmer som er høyst relevante for Lillehammer kommune er blant annet forsknings- og innovasjonsprogrammet Horizon 2020, kulturprogrammet Creative Europe, utdanningsprogrammet Erasmus+ og EUs helseprogram. Lillehammer kommune har også tilgang til en rekke av EUs strukturprogram, som URBACT, som fremmer bærekraftig urban utvikling. Som regel kreves det at (minst) to av deltakerne i prosjekter kommer fra EU-land og norske deltakeres mulighet ligger ofte i “å få være med”. Også EU-programmene kan ha deltakere fra næringsliv, institusjoner, frivillige organisasjoner eller en offentlig virksomhet som en kommune.

Europarådet er en mellomstatlig organisasjon med 47 hovedsakelig europeiske medlemsstater, som har tilsammen 800 millioner innbyggere. Organisasjon ble opprettet i 1949, og er dermed blant de tidligste tiltak for europeisk integrasjon som fulgte i kjølvannet av den annen verdenskrig. Europarådet arbeider hovedsakelig med å fremme demokrati, menneskerettigheter og rettsstatsutvikling i sine medlemsland. Europarådet har utviklet en sertifiseringsordning for godt lokaldemokrati (Eloge) som flere norske kommuner har gjennomført, blant annet Ringebu. De har også flere prosjekter innen demokratiutvikling der norske kommuner deltar.

Nordisk Råd: Det formaliserte samarbeidet mellom de nordiske landene er blant de eldste og mest omfattende regionale samarbeidene i verden. Det politiske samarbeidet bygger på felles verdier og en vilje til å oppnå resultater som bidrar til en dynamisk utvikling og øker Nordens kompetanse og konkurransekraft. Nordisk råd har aktiviteter som berører kommunene på flere områder, blant annet innenfor tema som grønn vekst og holdbar nordisk velferdsutvikling.

UD/Departementene: De aller fleste departementene har egne folk i Brussel og gode ordninger for å formidle informasjon. I hvilken grad man også er aktive når det gjelder å finne norske partnere inn til konkrete prosjekter varierer fra departement til departement.

Kommunenes Sentralforbund (KS): Har også egne folk i Brussel og et internasjonalt sekretariat i Oslo. Er spesielt viktige i forhold til EØS-midlene og håndterer en stor del av de partnerforespørlene som er interessante for norske kommuner. Arrangerer også møteplasser for potensielle samarbeidspartnere.

Osloregionens Europakontor (ORE): Er et tverrfaglig service- og kompetansesenter med medlemmer fra de åtte fylkene på Østlandet. Opprinnelig var det fylkeskommune som var medlem på vegne av "sine" kommuner, men etter hvert er individuelt medlemskap påkrevet også for kommuner. Har også omdefinert seg fra å være lobbyist til mer aktiv formidling av partnerskap, nettverksbygging og søknadsskriving. For å utnyttet denne muligheten fullt ut vil Lillehammer kommune måtte bli selvstendig medlem, i likhet med flere av de store kommunene på Østlandet (blant annet Hamar).

Oppland Fylkeskommune (OFK): Fylkeskommunen bruker internasjonalt arbeid som et viktig redskap for å bidra til en god utvikling av Opplandssamfunnet. Fylkeskommunen har i stor grad sammenfallende interesser med kommunen når det gjelder internasjonalt arbeid og vil være en viktig samarbeidspartner, ikke minst med tanke på kompetanseoppbygging lokalt.

Nansenskolen: Nansen fredssenter er et fagmiljø som formidler erfaringsbasert kunnskap om pågående konflikter og praktisk dialog- og forsoningsarbeid. I samarbeid med Nansen Dialog-nettverket er Nansen Fredssenter engasjert i forsoningsprosjekter på Vest-Balkan. Lillehammer kommune har deltatt i et slikt prosjekt.

Andre lokale aktører: Mange lokale institusjoner, eksempelvis Maihaugen og HIL, har lang erfaring og kompetanse om internasjonalt arbeid. Dette gjelder også private bedrifter og lag og foreninger, enten direkte eller gjennom nasjonale organisasjoner de er tilknyttet. Hver for seg er disse miljøene ofte små og sårbare, og det er viktig å trekke dem inn i et framtidig nettverk for internasjonalt samarbeid.

Vennsksbysamarbeidet: Lillehammer kommune har en rekke vennsksbyer, blant annet Leksand i Sverige, Hørsholm i Danmark, Oulainen i Finland og Oberhof i Tyskland. En komplett liste over vennsksbyene finnes på kommunens nettsider. Samarbeidet med vennsksbyene har i all hovedsak vært knyttet til kulturutveksling og er i dag ikke særlig aktivt, med unntak av noen prosjekter i Oberhof. Det må vurderes om det mulig å revitalisere samarbeidet med i hvert fall noen av vennsksbyene, for eksempel som partnere inn i EU-program mv.

5. Organisering av det internasjonale arbeidet

Politisk organisering: Hovedprinsippet er at det oppfølgingsansvaret for internasjonale prosjekt skal ligge i det fagutvalget som har det politiske ansvaret for det området prosjektet gjelder. På overordnet (prinsipielt) nivå er formannskapet internasjonalt utvalg.

Administrativ organisering: Hovedprinsippet er at oppfølgingsansvaret for internasjonale prosjekt skal ligge i den delen av organisasjonen som har det faglige ansvaret for det området prosjektet

gjelder. Dette er både hensiktsmessig, men også viktig i forhold til å sikre at den læring og kompetanse som følger av prosjektet blir brukt av og i kommunen.

Samtidig krever økt internasjonalt engasjement i tråd med de strategiene og tiltakene som er foreslått i dette dokumentet at det øremerkes ressurser som kan følge opp nasjonale og internasjonale samarbeidspartnere og samarbeidsordninger, følge med på prosjektutlysninger, utvikle nødvendig kompetanse blant annet om søknadsskriving og fungere som koordinator, tilrettelegger og rådgiver for organisasjonen. Denne ressursen bør ligge i Rådmannens stab. Rådmannen bes å vurdere om hvor stor denne ressursen bør være og om hvordan oppgaven tenkes innpasset i organisasjonen senest i forbindelse med budsjett 2015.

5. Oppfølging av internasjonal strategi

Lillehammer kommunes internasjonale strategi er forankret i kommuneplanens samfunnsdel. Handlingsdelen av den internasjonale strategien følges opp i den årlige Økonomi- og handlingsplanen samt de årlige budsjettene. Den internasjonale strategien revideres en gang i hver kommunestyreperiode.

6. English summary

The City of Lillehammer has a long tradition as an international meeting place. Through this strategy document, we aim to formalize Lillehammer's international engagement and make our efforts more targeted. The aim of the international strategy, as stated in the 2014 City Master Plan, is to actively pursue knowledge from and systematically cooperate with national and international research and competence centers, industry, NGOs and other government agencies to develop city services and Lillehammer as a community.

The strategies chosen to fulfill this aim are:

- The City of Lillehammer shall make use of the opportunities that EU programs and projects provide and increase knowledge of the framework conditions of EEA-cooperation.
- The City of Lillehammer shall actively facilitate and be the gateway for businesses and institutions in Lillehammer seeking international cooperation.
- The City of Lillehammer shall actively work to bring foreign companies to establish operations in Lillehammer.
- The City of Lillehammer shall actively work towards bringing international cultural and sporting events to Lillehammer and maintain the city's role as an important host of such events.
- The City of Lillehammer shall show international solidarity and contribute to the development of local democracy and good local management in selected projects.
- The City of Lillehammer shall strive to be an open and inclusive community for residents, both old and new, and visitors.

HANDLINGSPLAN 2014-2015

- Lillehammer kommune melder seg inn i Osloregionens Europakontor (ORE) og følger opp dette medlemskapet aktivt.
- Lillehammer kommune tar initiativ til, i samarbeid med andre, å øke den regionale kompetansen på å utvikle og søke om deltakelse i EU- og EØS-prosjekt.
- Lillehammer kommune skal arbeide aktivt for at Oppland fylke skal defineres som et grensefylke i forhold til Interreg-samarbeidet.
- Lillehammer kommune skal ta initiativ til å diskutere med vennskapsbyene om samarbeidet kan utvikles som en plattform for internasjonalt samarbeid i tråd med kommunens internasjonale strategi, hvis ikke bør samarbeidet vurderes avviklet.
- Lillehammer kommune skal ha et internasjonalt utvalg som blant annet skal ha ansvar for å arrangere et internasjonalt forum der næringsliv og organisasjoner kan møtes for gjensidig informasjonsutveksling og planlegging.
- Lillehammer kommune skal arbeide med å videreutvikle "døråpnerrollen" for lokalt næringsliv, institusjoner og organisasjoner, gjennom å sette av tid for nøkkelpersoner til å ivareta denne rollen.
- Lillehammer kommune skal sette i gang et prosjekt med sikte på å identifisere de viktigste forutsetningene som må være på plass for å få utenlandske bedrifter til å etablere seg i Lillehammer.
- Lillehammer kommune skal opprette et fond som kan gi lokale lag og foreninger som mangler andre for-finansieringsmuligheter mulighet til å søke på internasjonale prosjektmidler. Fondet vurderes i forbindelse med budsjettet for 2015.
- Lillehammer kommune skal vurdere en ordning som kan yte støtte til ansatte som ønsker å tilegne seg mer kunnskap om internasjonalt arbeid, i første rekke i forhold til EU og EØS. Ordningen skal også omfatte støtte til utveksling/hospitering. Ordningen vurderes i forbindelse med budsjett 2015.